

Psychische problemen bij mensen met een verstandelijke beperking

Informatie voor onderzoekers

Achtergrond

Psychische problemen herkennen en adequaat behandelen is niet eenvoudig bij mensen met een verstandelijke beperking. Uit een [onderzoek](#) naar vragen van zorgmedewerkers in de gehandicaptensector blijkt dat zij daar graag meer kennis over willen hebben. In deze factsheet zetten wij op een rij welke kennis er al is en wat nog moet worden onderzocht.

Welke kennis is er al?

- Thema's '[Grensoverschrijdend gedrag](#)', '[Probleemgedrag](#)' en '[Autisme](#)' op het Kennisplein Gehandicaptensector.
- [Kennis](#) en [hulp](#) bij ingewikkelde casuïstiek in de praktijk op de website van het Centrum voor Consultatie en Expertise (CCE). Het onderdeel '[Leren van casussen](#)' geeft praktijkvoorbeelden hoe consultaties systematisch worden geanalyseerd.
- [Databank interventies](#): goed onderbouwde en bewezen effectieve interventies voor mensen met verstandelijke beperkingen.

Specifiek over mensen met licht verstandelijke beperkingen en psychische problemen

- Themadossier '[Alcohol, drugs en een licht verstandelijke beperking](#)' van het Trimbos-instituut.
- GGZ standaarden: [psychische stoornissen en zwakbegaafdheid \(ZB\) of lichte verstandelijke beperking \(LVB\)](#). Module hoe je psychische stoornissen kunt herkennen en welke stappen je dan moet zetten.
- Kenniscentrum kinder- en jeugdpsychiatrie: kennis over diagnose en behandeling van [kinderen en jongeren met lichte verstandelijke beperkingen](#).
- [Expertisecentrum De Borg](#), vier erkende instellingen voor de doelgroep 'Sterk gedragsgestoord, licht verstandelijk gehandicapt' ontwikkelen samen kennis en voeren onderzoek uit.

[Overzicht van beschikbare kennis, in Excel.](#)

Signaleren en vaststellen van psychische problemen

- Mensen met een verstandelijke beperking kunnen zich soms verbaal minder goed uiten en kunnen bijvoorbeeld psychotische aandoeningen, schuld- en suïcidale gedachten minder snel herkennen.
- Onduidelijk is nog hoe psychische problemen zich uiten bij mensen met lagere cognitieve niveaus.
- Diagnostic overshadowing: als bij iemand een verstandelijke beperking is vastgesteld, kan het gebeuren dat alle andere problemen daaronder worden geschaard.
- Diagnostic undershadowing: psychische problemen worden vastgesteld op basis van het onjuist interpreteren van de manier waarop de persoon zich gedraagt of communiceert.
- De meeste instrumenten om psychische problemen vast te stellen zijn niet geschikt voor mensen met (zeer) ernstige verstandelijke beperkingen.

Behandeling en begeleiding

- Door (zeer) beperkte communicatieve vaardigheden en cognitieve/executieve vaardigheden, kunnen verschillende 'reguliere' behandelingen vaak niet worden benut voor mensen met een verstandelijke beperking.
- Bestaande effectieve behandelmethoden worden nog onvoldoende toegepast in de praktijk, mogelijk ook door onbekendheid en door een angst dat het niet aanslaat.
- Onduidelijkheid over de achtergrond van probleemgedrag bij mensen met matige tot (zeer) ernstige verstandelijke beperkingen, maakt goede behandeling lastig.
- Bij toepassen van protocollen te weinig aanpassing aan mensen met licht verstandelijke beperkingen.

Organisatie van zorg en onderzoek

- Medewerkers hebben vaak onvoldoende kennis van psychiatrie bij mensen met verstandelijke beperkingen.
- Ondersteuning aan mensen met matige tot (zeer) ernstige verstandelijke is vaak vooral gericht op begeleiden, minder op behandelen.
- Samenwerking tussen gehandicaptenzorg en ggz is in Nederland ingewikkeld, onder andere door organisatie van de zorg. Een goed voorbeeld van samenwerking is die tussen [Philadelphia en GGZ Oost-Brabant](#)
- Behandelaars houden niet altijd de literatuur bij. Wetenschappelijke literatuur kan complex zijn, moeilijk vindbaar en versnipperd.
- Er wordt vooral onderzoek gedaan naar mensen met lichte verstandelijke beperkingen en psychische problemen. Dit onderzoek is ook onvoldoende langdurig.

Ggz-instellingen met zorg voor mensen met (licht) verstandelijke beperkingen.

- OPSY: poliklinische en klinische behandeling voor (jong)volwassenen met leerproblemen en psychische problemen.
- GGZ Oost Brabant: hoogspecialistische diagnostiek en behandeling aan mensen met een psychiatrische aandoening in combinatie met een (licht) verstandelijke beperking en vaak een lagere emotionele ontwikkeling.
- GGZ Rivierduinen Kristal - Kliniek Kristal: klinische opname voor cliënten (18+ jaar) die psychiatrische problemen hebben en een (licht) verstandelijke beperking.
- Centrum Verstandelijke Beperking en Psychiatrie (CVBP): voor kinderen, jongeren en volwassenen met een verstandelijke beperking met vragen over hun (geestelijke) gezondheid.
- VGGNet: speciaal programma voor volwassenen met een licht verstandelijke handicap en psychische problemen.
- Expertisecentrum LVB: voor mensen met licht verstandelijke beperkingen en psychiatrische klachten.
- Trace: transmuraal centrum voor LVB en psychiatrie.

Kennisontwikkeling

Een overzicht van de in Nederland lopende onderzoeken naar psychische problemen bij mensen met verstandelijke beperkingen vind je [hier](#).

Welke kennis is nog nodig?

- Kennis over hoe psychische problemen worden geuit en kunnen worden vastgesteld bij mensen met matige tot (zeer) ernstige verstandelijke beperkingen. En wat dan nodig is aan begeleiding en behandeling.
- Kennis over hoe de zorg en ondersteuning voor mensen met matige tot (zeer) ernstige verstandelijke beperkingen en psychische problemen het beste kan worden georganiseerd. Hoe benut je kennis en expertise van vg en ggz?
- Kennisproducten die zorgmedewerkers kunnen vinden en toepassen.
- Kennis over mensen met verstandelijke beperkingen en psychische problemen in alle sectoren waarmee zij in aanraking kunnen komen, bijvoorbeeld forensische zorg, eerstelijns, verslavingszorg, jeugdzorg.
- Delen van kennis die uit verschillende hoeken ontwikkeld wordt en samenwerken in kennisontwikkeling.
- Er is al veel kennis over psychische problemen bij mensen met verstandelijke beperkingen, maar deze kennis is wel versnipperd.

Deze publicatie is een samenvatting van de verdieping 'Psychische problemen bij mensen met verstandelijke beperkingen', uit het rapport 'Kennisvragen Langdurige Zorg'. Klik [hier](#) voor de volledige verdieping.

